

Sygn. akt: VIII U 3131/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27.10.2015 roku Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w Ł. odmówił M. W. (1) prawa do wojskowej renty inwalidzkiej z uwagi na brak związku stwierdzającego schorzenia i spowodowanej nim niezdolności do pracy w związku z pełnieniem służby wojskowej.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła w dniu 27.11.2015r. pełnomocnika M. W. (2) W., będąca babcią wnioskodawcy wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji przez przyznanie M. W. (1) prawa do wojskowej renty inwalidzkiej.

Wojskowe Biuro Emerytalne w Ł. wniosło o oddalenie odwołania M. W. (1).

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

M. W. (1) urodził się dnia (...) i posiada wykształcenie gimnazjalne.

(okoliczność bezsporna)

M. W. (1) w okresie od dnia 12.05.2008r do dnia 31.08.2010r odbywał służbę wojskową. W dniu 27.05.2009r M. W. (1) został powołany do zawodowej służby wojskowej w korpusie szeregowych zawodowych i pełnił ją do dnia 31.08.2010 roku jako szeregowy w plutonie Artylerii Przeciwlotniczej. Z dniem 31.08.2010r M. W. (1) został zwolniony z zawodowej służby wojskowej i przeniesiony do rezerwy wskutek upływu skróconego okresu wypowiedzenia stosunku służbowego dokonanej przez żołnierza.

(odpis przebiegu służby wojskowej M. W. (1) – k1. załączonych akt emerytalnych wnioskodawcy, świadectwo służby k.12 tychże akt, rozkaz personalny nr 31 dowództwa 25 Brygady Kawalerii Powietrznej w załączonych aktach rentowych, kontrakt na pełnienie służby z 21.05.2009r w załączonych aktach rentowych wnioskodawcy)

W czasie pełnienia zawodowej służby wojskowej M. W. (1) przeżywał stres spowodowany tym, że nie był on akceptowany przez swoich przełożonych. Jeden z przełożonych kaprali stwierdził, że wnioskodawca nie nadaje się do służby i że musi być z niej zwolniony. M. W. (1) starał się nie ujawniać przeżywanego stresu ale czasem nie mógł się opanować i stawał się wybuchowy. Był on bardzo nerwowy, agresywnie odpowiadał przełożonym. Wnioskodawca w wojsku otrzymywał duże kary, gdy coś wykonał niezgodnie z poleceniami i był strofowany przez przełożonych, oraz miał duże nieprzyjemności. Jeszcze w czasie służby wojskowej, przed jej zakończeniem wnioskodawca zamykał się w domu po pracy i zasłaniał okna siedząc w ciemności, bał się ludzi obawiając się, że coś mu się stanie oraz izolował się od otoczenia i słyszał głosy poniżające go i grożące mu. W czasie pracy w wojsku miał lęki, że znów coś źle zrobi i zostanie ukarany. W okresie nauki w gimnazjum kilkakrotnie przyjął narkotyki - marihuanę, ale potem już tego nie robił.

(zeznania M. W. (1) z dnia 13.12.2016 roku 00:14:39 – 00:21:57 w związku z 00:01:44 – 00:11:53, k. 8 karta informacyjna ze szpitala im. J. B. w Ł.)

Około czerwca i lipca 2010 roku nastąpiła zmiana linii życiowej M. W. (1) pod postacią zerwania kontaktów społecznych i wystąpienia apatii, nasilonego lęku i niepokoju. Wnioskodawca przestał też dbać o higienę własną i otoczenia, przez kilka miesięcy po pracy nie wychodził z pokoju siedząc w ciemności, a także wypowiadał treści o charakterze urojeń prześladowczych oraz wystąpiły u niego halucynacje słuchowe (głosy kontrolujące jego zachowanie). Pierwszy raz M. W. (1) był hospitalizowany psychiatrycznie w Szpitalu im. (...) w Ł. w okresie od dnia 29.08.2011 roku do dnia 9 września 2011 roku z rozpoznaniem zaburzeń psychotycznych w przebiegu uzależnienia mieszanego, a następnie kilkakrotnie powtórnie hospitalizowany psychiatrycznie przy czym już w okresie drugiej hospitalizacji w okresie od 27.01.2012 roku do 2.03.2012 roku z rozpoznaniem schizofrenii paranoidalnej.

(k. 8 – 16 karty informacyjne ze szpitali z leczenia psychiatrycznego wnioskodawcy k. 27 – historia choroby M. W.)

Orzeczeniem nr (...) z dnia 29.04.2009r Terenowa Wojskowa Komisja Lekarska w Ł. uznała, że M. W. (1) jest zdolny do zasadniczej służby wojskowej (I kategoria) bez uchwytnych zmian chorobowych.

(k. 2 załączonych akt rentowych M. W. i k. 61 – orzeczenie Terenowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ł.)

W dniu 5.03 2015r M. W. (1) złożył do Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w Ł. wniosek o ustalenie uprawnień do wojskowej renty inwalidzkiej.

(wniosek k.3 – 4 załączonych akt rentowych wnioskodawcy)

W dniu 15.05.2015 roku Rejonowa Wojskowa Komisja Lekarska w Ł. rozpoznała u wnioskodawcy schizofrenię paranoidalną, uzależnienie mieszane w wywiadzie i jako schorzenie współistniejące – hiperlipidemię mieszaną.

Orzeczeniem Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ł. z dnia 15.05.2015 roku M. W. (1) został uznany za trwale niezdolnego do zawodowej służby wojskowej. Wnioskodawca został zaliczony do pierwszej grupy inwalidztwa z ogólnego stanu zdrowia od marca 2015 roku. Nie zaliczono wnioskodawcy do żadnej grupy inwalidztwa w związku ze służbą wojskową. Uznano, że wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy jak również, że jest on niezdolny do samodzielnej egzystencji od marca 2015 roku do marca 2017 roku.

(orzeczenie Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ł. z dnia 15.05.2015 roku k. 73i k. 10 załączonych akt rentowych wnioskodawcy)

Orzeczeniem Centralnej Wojskowej Komisji Lekarskiej w W. z dnia 6.10.2015 roku wydanym wskutek odwołania M. W. (1) od orzeczenia Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ł. z dnia 15.05.2015 roku uchylono orzeczenie Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ł. z dnia 15.05.2015 roku w części dotyczącej określenia inwalidztwa tj. punktu 12 a, d i g, utrzymując tą decyzję w pozostałej części. Rozpoznano u wnioskodawcy schizofrenię paranoidalną, uzależnienie mieszane w wywiadzie, hiperlipidemię mieszaną jako schorzenie współistniejące. Wnioskodawca został uznany za trwale niezdolnego do zawodowej służby wojskowej, jednakże stwierdzono, że rozpoznane u niego schorzenia nie pozostają w związku ze służbą wojskową. M. W. (1) został zaliczony do pierwszej grupy inwalidztwa z ogólnego stanu zdrowia od dnia 14 maja 2012 roku do marca 2017 roku. Nie zaliczono wnioskodawcy do żadnej grupy inwalidztwa w związku ze służbą wojskową. Uznano również, że M. W. (1) jest niezdolny do samodzielnej egzystencji od dnia 14 maja 2012 roku.

(orzeczenie Centralnej Wojskowej Komisji Lekarskiej w W. z dnia 6.10.2015 roku – k 12 załączonych akt emerytalnych wnioskodawcy oraz k. 71-72 akt sprawy)

W związku z treścią orzeczenia Centralnej Komisji Lekarskiej w W. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w Ł. decyzja z dnia 27.10.2015r stwierdził, że M. W. (1) nie posiada uprawnień do zaopatrzenia wojskowego z tytułu inwalidztwa.

Decyzję tę doręczono wnioskodawcy w dniu 4.11.2015 roku.

(decyzja z dnia 27.10.2015 roku i dowód jej doręczenia wnioskodawcy – k. 22 załączonych akt rentowych wnioskodawcy)

W dniu 7.03.2016 roku M. W. (1) został zbadany przez biegłego sądowego psychologa G. J. (1). Badanie osobowości M. W. (1) wskazuje na zaburzenia psychotyczne w obrazie schizofrenii aktualnie z przewagą objawów negatywnych.

Badanie osobowości W. Skalą Diagnostyczną (...) wskazuje u wnioskodawcy na występowanie stanów obniżonego nastroju, depresyjnych z trudnościami w relacjach interpersonalnych w postaci ich ograniczenia, poczucia wyobcowania i izolacji, zaznaczającej się nieufności, stanów niepokoju i lękowych. Układ skal klinicznych przemawia za występowaniem zaburzeń psychotycznych w obrazie schizofrenii aktualnie z dominacją objawów negatywnych.

Natomiast układ skal kontrolnych W. Skali Diagnostycznej (...) nie wskazuje na występowanie skłonności do agresji lub dyssymulacji trudności osobowościowych.

(opinia psychologiczna G. J. k. 31-32)

W dniu 29.02.2016 roku wnioskodawca został zbadany przez biegłego sądowego psychiatrę - G. P. (1).

Biegły psychiatra stwierdził u M. W. (1) schizofrenię paranoidalną. Uznał on badanego za całkowicie niezdolnego do samodzielnej egzystencji. Biegły psychiatra uznał, że całkowita niezdolność do pracy wnioskodawcy powstała w miesiącach czerwiec – lipiec 2010 roku i ma ona związek z pełnioną przez niego służbą wojskową, zaś niezdolność do samodzielnej egzystencji powstała w 2012 roku.

W ocenie biegłego sądowego psychiatry – G. P. (1) schizofrenia zazwyczaj ujawnia się w młodym wieku między 18 a 28 rokiem życia.

W przypadku wnioskodawcy ujawniła się ona w czasie jego służby wojskowej, gdyż napięcia i stres związane z pełnieniem tej służby mogły przyczynić się do ujawnienia się schizofrenii paranoidalnej. Jest to schorzenie samoistne, ale jej ujawnienie się u wnioskodawcy było wywołane służbą wojskową i miało miejsce w czasie tej służby wojskowej. Stres oraz wymogi związane ze służbą wojskową potwierdzone w wywiadach z wnioskodawcą przeprowadzonych przez biegłych sądowych psychologa oraz psychiatrę, mogły przyczynić się do ujawnienia tej choroby w czasie służby wojskowej wnioskodawcy. Niewątpliwie jest związek czasowy wystąpienia i ujawnienia się choroby psychicznej wnioskodawcy ze służbą wojskową. Z wywiadu wynika, że już w czasie pełnienia służby wojskowej wnioskodawca izolował się od otoczenia.

Na około pół roku przed zwolnieniem ze służby wojskowej wnioskodawca prezentował dziwne zachowania tj.: izolowania się całkowitego od otoczenia po pracy w jednostce wojskowej, wykazywał niechęć do rozmów, przestał dbać o higienę osobistą i otoczenia miał stan niepokoju, stany lękowe, co potwierdza też opinia psychologiczna biegłej sądowej psycholog G. J. (1).

W okresie gimnazjum wnioskodawca wprawdzie zażywał kilka razy narkotyki, ale przebieg tej choroby u niego świadczy o tym, że rozwijała się ona niezależnie od zażywania narkotyków przez M. W. (1) w gimnazjum.

W ocenie biegłego psychiatry samo zażywanie narkotyków w okresie nauki w gimnazjum nie powoduje wywołania objawów schizofrenii, a jedynie może spowodować przejściowe zaburzenia psychotyczne, które u wnioskodawcy wówczas nie występowały. Gdyby nie stres związany ze służbą wojskową schizofrenia mogła się nie ujawnić. Badanie sądowo psychologiczne, a także wcześniejsza dokumentacja lekarska, wskazują na zaburzenia psychotyczne o obrazie schizofrenii, aktualnie z przewagą objawów negatywnych. Zarówno w dokumentacji lekarskiej z hospitalizacji psychiatrycznych M. W. w tym z okresu pobytu w Szpitalu od 27.01.2012 roku do 2.03.2012r, jak i z wywiadu wynika, że już w czerwcu i lipcu 2010 roku wnioskodawca wykazywał cechy schizofrenii paranoidalnej. U wnioskodawcy choroba rozpoczęła się od zmian osobowości oraz zmian zachowania jeszcze w czasie służby wojskowej M. W. (1).

Biegły psychiatra stwierdził całkowitą trwałą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji wnioskodawcy z uwagi na brak rokowań na poprawę stanu zdrowia M. W. (1). U wnioskodawcy występuje przewlekły proces schizofreniczny z utrzymującymi się objawami psychotycznymi mimo leczenia psychiatrycznego oraz z cechami głębokiego rozpadu osobowości.

(opinia pisemna biegłego psychiatry G. P. k. 28 – 30, opinia ustna biegłego psychiatry G. P. k. 53-54).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy oraz załączonych aktach rentowych wnioskodawcy, jak również w oparciu o opinie biegłych sądowych psychologa i psychiatry oraz na podstawie zeznań wnioskodawcy M. W.. W szczególności Sąd oparł się o opinię pisemną i ustną biegłego psychiatry G. P. (1), dla którego opinią pomocniczą była opinia biegłego psychologa.

Przedmiotowe opinie są jasne i rzetelne, opisują realny stan zdrowia wnioskodawcy, a wnioski w nich zawarte zostały szczegółowo i precyzyjnie oraz logicznie umotywowane. Należy zauważyć, że opinie pisemna i ustna biegłego psychiatry zostały sporządzone po zapoznaniu się tego biegłego z pełną dokumentacją lekarską wnioskodawcy oraz po uprzednim jego zbadaniu, a więc brak jest podstaw do zasadnego ich kwestionowania. Biegły psychiatra zapoznał się także z opinią biegłego psychologa, który również badał M. W. (1).

W ocenie Sądu Okręgowego w Łodzi biegły psychiatra w sposób wyczerpujący i logicznie niesprzeczny uzasadnił dlaczego przyjął, że istnieje związek czasowy między wystąpieniem i ujawnieniem się u wnioskodawcy choroby psychicznej w postaci schizofrenii paranoidalnej, a jego służbą wojskową, mimo że choroba ta jako taka jest schorzeniem samoistnym.

Sąd Okręgowy w Łodzi w pełni podziela wnioski biegłego psychiatry G. P. (1), że niezdolność do pracy M. W. (1) powstała w miesiącach czerwiec – lipiec 2010r, a więc w czasie pełnienia przez wnioskodawcę zawodowej służby wojskowej i ma ona związek z tą służbą. Wnioski takie wysnuł biegły psychiatra po zapoznaniu się z pełną dokumentacją lekarską w tym z hospitalizacji psychiatrycznej wnioskodawcy, a także po zapoznaniu się z opinią sądowo- psychologiczną dotyczącą M. W. (1) oraz po zbadaniu wnioskodawcy.

W ocenie Sądu organ rentowy nie przedstawił w toku procesu żadnych dowodów ani zasadnych argumentów mogących podważyć wiarygodność przedmiotowej opinii biegłego psychiatry dotyczącej wnioskodawcy czy też opinii biegłego sądowego psychologa.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz przeprowadzonej wyżej oceny dowodów odwołanie M. W. (1) zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 19 Ustawy z dnia 10 grudnia 1993r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2015r poz 330) wojskowa renta inwalidzka przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który stał się inwalidą wskutek stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu:

- w czasie pełnienia służby albo
- w ciągu 3 lat po zwolnieniu ze służby, jeżeli inwalidztwo jest następstwem urazów doznanych w czasie pełnienia służby lub chorób powstałych w tym czasie;
- w ciągu 3 lat po zwolnieniu ze służby wojskowej, jeżeli inwalidztwo jest następstwem wypadku pozostającego w związku z pełnieniem czynnej służby wojskowej albo choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej.

Zgodnie zaś z art. 20 wskazanej powyżej Ustawy:

1. Ustala się trzy grupy inwalidztwa żołnierzy całkowicie niezdolnych do służby:

- 1) I grupę - obejmującą całkowicie niezdolnych do pracy;
- 2) II grupę - obejmującą częściowo niezdolnych do pracy;
- 3) III grupę - obejmującą zdolnych do pracy.

2. W zależności od przyczyny powstania inwalidztwa pozostaje ono w związku lub nie pozostaje w związku ze służbą.

3. Inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą, gdy powstało wskutek:

- 1) zranienia, kontuzji lub innych obrażeń doznanych w czasie wykonywania obowiązków służbowych;

- 2) wypadku pozostającego w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych;
- 3) chorób zakaźnych panujących w miejscu służbowego pobytu żołnierza;
- 4) chorób powstałych w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby;
- 5) chorób i schorzeń, które istniały przed powołaniem do służby, lecz uległy pogorszeniu lub ujawniły się w czasie trwania służby wskutek szczególnych właściwości lub warunków służby na określonych stanowiskach.

5. Inwalidztwo nie pozostaje w związku ze służbą, jeżeli:

- 1) powstało z innych przyczyn niż określone w ust. 3;
- 2) jest następstwem wypadku lub choroby, których wyłączną przyczyną było udowodnione przez jednostkę wojskową umyślne lub rażąco niedbałe działanie albo zaniechanie żołnierza naruszające obowiązujące przepisy lub rozkazy, jeżeli jego przełożeni zapewnili warunki odpowiadające tym przepisom i rozkazom i sprawowali we właściwy sposób nadzór nad ich przestrzeganiem, a żołnierz posiadał potrzebne umiejętności do wykonywania określonych czynności i rozkazów i był należycie przeszkolony w zakresie ich znajomości;
- 3) jest następstwem wypadku, którego wyłączną przyczyną było zachowanie się żołnierza spowodowane nadużyciem alkoholu;
- 4) zranienie, kontuzja, obrażenia lub choroba zostały spowodowane przez żołnierza rozmyślnie.

Na podstawie art. 21 cytowanej Ustawy:

1. Wojskowe komisje lekarskie orzekają o:

- 1) inwalidztwie żołnierzy zawodowych, żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej, emerytów i rencistów, związku albo braku związku inwalidztwa z czynną służbą wojskową oraz o związku albo braku związku chorób i ułomności oraz śmierci z czynną służbą wojskową;
- 2) niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji żołnierzy zawodowych, żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej, emerytów i rencistów, na zasadach określonych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 3) zdolności do czynnej służby wojskowej żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej, emerytów i rencistów.

2. Wojskowe komisje lekarskie orzekają o inwalidztwie żołnierzy zawodowych, żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej, emerytów i rencistów na podstawie wiedzy medycznej, biorąc pod uwagę rokowania odzyskania zdolności do czynnej służby wojskowej.

3. (...) zwolnionych z zawodowej służby wojskowej, emerytów i rencistów kierują do wojskowych komisji lekarskich z urzędu albo na ich wniosek wojskowe organy emerytalne.

4. Od orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej przysługuje zainteresowanemu odwołanie do wojskowej komisji lekarskiej wyższego szczebla, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.

Z treści opinii biegłego psychiatry G. P. (1) wynika w sposób nie budzący wątpliwości, że całkowita niezdolność do pracy M. W. powstała w miesiącach czerwiec - lipiec 2010r, więc w czasie zawodowej służby wojskowej wnioskodawcy i ma ona związek z pełnieniem przez niego tej służby oraz związana była z ujawnieniem się choroby psychicznej w postaci schizofrenii paranoidalnej.

W ocenie biegłego psychiatry G. P., schizofrenia paranoidalna, na którą cierpi wnioskodawca nie musiała się ujawnić, ale napięcie i silny stres wynikający z pełnienia przez niego służby wojskowej (co wynika z wywiadu lekarskiego psychiatry i psychologa oraz zeznań samego wnioskodawcy) był czynnikiem decydującym co do wystąpienia w M. W. (1) objawów schizofrenii paranoidalnej już w okresie służby wojskowej. S. i wymogi służby wojskowej przyczyniły się do ujawnienia się tej choroby psychicznej, która rozpoczęła się od zmian w zachowaniu M. W. (1) w postaci trudności w relacjach interpersonalnych, izolacji od otoczenia, poczucia wyobcowania, zewnętrznej agresji, nieufności, stanów niepokoju i lękowych, braku dbania o higienę osobistą i otoczenia, a następnie w postaci zaburzeń psychotycznych.

Powyższe potwierdza również opinia biegłego sądowego psychologa oraz wcześniejsza dokumentacja leczenia psychiatrycznego M. W. (1), z której wynika, że pierwsza hospitalizacja psychiatryczna miała miejsce w okresie od 29.08.2011r do 9.09.2011r z rozpoznaniem zaburzeń psychotycznych, a druga hospitalizacja związana była już z rozpoznaniem schizofrenii paranoidalnej w okresie pobytu w szpitalu od 27.01.2012r do 2.03.2012r. Także z karty informacyjnej tego leczenia szpitalnego wynika, że wnioskodawca już około 1,5 roku wcześniej miał objawy świadczące o schizofrenii paranoidalnej, co potwierdził biegły psychiatra. Biegły ten odniósł się od kwestii kilkukrotnego użycia przez M. W. (1) narkotyków w okresie nauki w gimnazjum. W ocenie biegłego zażywanie takich środków nie powoduje objawów schizofrenii paranoidalnej. Może jedynie wywołać przejściowe zaburzenia psychotyczne, które jednak u wnioskodawcy wcześniej nie występowały. Należy zauważyć, że wnioskodawca orzeczeniem Terenowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ł. z dnia 29.04.2009r został dopuszczony do wykonywania zawodowej służby wojskowej jako osoba zdolna do tej służby z I kategorią, bez uchwytnych zmian chorobowych.

W ocenie biegłego psychiatry schizofrenia paranoidalna u wnioskodawcy ma związek z jego służbą wojskową i powoduje jego trwałą, całkowitą niezdolność do pracy od VI-VII 2010r. Biegły psychiatra uzasadnił trwały charakter całkowitej niezdolności do pracy M. W. (1) przewlekłym procesem schizofrenicznym z utrzymującymi się objawami psychotycznymi mimo leczenia oraz z cechami głębokiego rozpadu osobowości, a także w konkluzji brakiem pozytywnych rokowań na przyszłość co do odzyskania zdolności do pracy przez M. W. (1).

M. W. (1) spełnił zatem wszystkie ustawowe przesłanki do przyznania mu prawa do wojskowej renty inwalidzkiej.

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności i uwzględniając fakt, że wniosek o przyznanie prawa do wojskowej renty inwalidzkiej M. W. (1) złożył w dniu 5.03.2015 roku Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 477¹⁴ §2 kpc, zmienił zaskarżoną decyzję Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w Ł. z dnia 27 października 2015 roku w ten sposób, że przyznał M. W. (1) prawo do wojskowej renty inwalidzkiej od dnia 1 marca 2015 roku na stałe, uznając odwołanie wnioskodawcy za zasadne i mając na uwadze treść art. 41 ust 1 Ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin z 10.12.1993r (Dz. U. z 1994 nr 10 poz 36 z późn. zm.)